

Bourtange_In en rondom de Vestingstad Bourtange 12,5km

Startpunt: Informatiecentrum Vesting Bourtange Willem Lodewijkstraat 33 Bourtange.
Hier is voldoende parkeerruimte.

Langs de Duitse grens bevond zich in de 16e eeuw een onbegaanbaar hoogveen moeras dat een natuurlijke grens vormde. Door het moeras liepen enkele wegen over oude smalle zandruggen (tanges). Hierdoor was de plek waar Bourtange werd gebouwd een prima plek voor een vesting. Na de verdroging van het Bourtangermoeras (rond 1850) had de vesting geen nut meer en raakte in verval. Vanaf 1969 werd de vestingstad Bourtange hersteld en gerestaureerd.

Vanaf het informatiecentrum van Vesting Bourtange lopen we naar de Contrescarpbrug. Sla voor deze brug linksaf (de buitengracht rechts). We volgen deze weg langs twee 'sterpunten' van de vesting.

Dan steken we een kanaal over en slaan linksaf, zodat het kanaal aan de linkerhand ligt. Na circa 500m komen we uit bij de Redoute Bakoven. Ga rechtsaf door het klaphekje (Soldatendijk/Bakovensgade).

Het Bourtangerveen vormde tot laat in de Middeleeuwen een grote natuurlijke barrière langs de Duitse grens. Er waren slechts enkele

doorgangen in dit moeras. Dat maakte deze streek extra veilig voor de bewoners. Door ingrijpen en verdroging verdween de natuurlijke bescherming van het moeras. Daarom werd halverwege de 18e eeuw een extra beveiliging aangelegd, de Soldatendijk of Bakovensgade.

Over de kade en het sluisje lopen we richting de Duitse grens. Bij de grens aangekomen blijven we de dijk met de bocht mee volgen.

Aan het eind van de 18e eeuw legden de Fransen uit angst voor de Pruisen aan de oostkant een verdedigingslinie aan die op de Soldatendijk aansloot. Een tange is een smalle begaanbare zandrug in het veenmoeras. Het toevoegsel tange komt in een aantal plaatsnamen voor, zoals in Jipsingbourtange en Wessingtange en, Bourtange.

We wandelen hier parallel aan de grens met Duitsland.

We gaan door een klaphek het bos in en volgen de rood-witte route. Eenmaal uit het bos komen we bij een verharde weg (Bisschopsweg) en slaan linksaf. We lopen hier langs het oude grenskantoor.

Als we Duitsland binnen lopen gaan we direct rechtsaf. Na 300m wandelen we naar rechts over het fietspad (Distelvlinder) Nederland weer binnen. Koers aan het einde rechtdoor de onverharde Innundatieweg in (Nieuwerksweg rechts negeren).

Op de Nieuwerksweg is een galg geplaatst. Op kaarten uit 1742 staat hier een galg afgebeeld, bestemd voor militairen die zich ter plekke ernstig hadden misdragen. Bourtange richtte hier destijds een galg op om bij de tijd van toen te blijven.

Als het zandpad bij een kleine stuw naar links afbuigt gaan we rechtsaf het graspad in. We krijgen de Vestinggracht aan de rechterhand. We blijven langs de vestinggracht lopen. Steken een bruggetje over en gaan aan het einde van het pad links. Over een brug direct rechtsaf langs Bourtangerkanaal.

Na circa 300m bij een houten brug rechts, Bourtangerkanaal over en direct linksaf.

1^e pad rechts (fietspad Kleine Vos). 1^e weg rechts (Stakeborgweg), bij de voorrangsweg rechtsaf (fietspad) en na 100m linksaf Oude Jodenkerkhoflaan in.

We wandelen hier langs een monument van de oude joodse begraafplaats. Negen grafstenen uit de vorige eeuw staan nog min of meer overeind. Bourtange telde na Amsterdam en Winschoten een rijke joodse gemeenschap. Joden uit de wijde omgeving en ook een aantal van over de grens gingen ter kerke in Bourtange.

Na het joodse kerkhof rechtsaf het graspad in (Kalkbranderijlaantje). De Bakovensweg oversteken en rechtdoor (Zevenkampenweg). Pad wordt onverhard, buigt naar links.

Op de T-splitsing rechtsaf (Piketlaan). Bocht naar rechts en bocht naar links volgen (Tussenweg). Aan het einde rechts (Bakovensmeeweg). Weg links negeren, aan het einde rechts (Bisschopsweg). **In dit gebied treft u diverse bijzondere wilde planten aan. Zo gaat het hart van wilde bloemenliefhebbers sneller kloppen bij het ontdekken van de steenanjer en/of de verfbrem. Laatstgenoemde is een inmiddels zeldzaam geworden plantje, dat zich opperbest voelt in schrale weilanden. Bij vogelliefhebbers 'bonst' het bij het zien van de ijsvogel.**

Na het Kombord Bourtange wandelen we recht door de ophaalbrug over. Na nog een drietal bruggen wandelen we de vesting Bourtange binnen via de Munsterse Poort.

Wandel na eigen inzicht door de oude vesting, loop langs de oude huisjes, de kerk, de ateliers en de winkeltjes en wandel zeker een stuk over (of rond) de vestingwal.

Via de Batterijstraat, Vriesse Poort en de Vriesseweg wandelen we terug naar de parkeerplaats waar we deze wandeling begonnen.

* * * Wandelen is een gezonde sport, maar loop deze route ook met het gezonde verstand. * * *